

Onderzoek ‘tijdsbesteding mbo-docenten groen’

In het onderzoek ‘Tijdsbesteding mbo-docenten’ staat de vraag centraal hoe mbo-docenten in het groen onderwijs hun werktijd zouden indelen als ze dat zelf kunnen bepalen. Aan welke taken willen zij meer of juist minder tijd aan besteden? Hoe kunnen wij van het Ontwikkelcentrum inspelen op de wensen? Hieronder vindt u de belangrijkste resultaten.

Doelgroep

Het onderzoek is uitgevoerd onder docenten in het mbo groenonderwijs. Er is rekening gehouden met de spreiding van docenten over verschillende scholen in heel Nederland. Ook is (voor zover mogelijk) rekening gehouden met een goede spreiding van avo-docenten en docenten die groene (praktijk)vakken geven.

Aanpak

Het onderzoek bestond uit een kwantitatief en een kwalitatief deel. Voor het kwantitatieve deel ontwikkelde onderzoeksbureau BOP een korte vragenlijst. Om zoveel mogelijk respons te genereren is de vragenlijst via diverse kanalen verspreid. Het kwalitatieve deel bestond uit de afname van 23 telefonische interviews met mbo-docenten in het groenonderwijs. BOP vroeg naar praktische voorbeelden van de invulling van taken. Ook is doorgevraagd op mogelijke ideeën om tijd efficiënter te besteden en de rol van het Ontwikkelcentrum daarin, en op de manieren waarop de school samenwerking zoekt in de regio.

Respons

Respons

Totaal	Docenten praktijkvakken		Docenten avo-vakken	
n	n	%	n	%
163	115	71%	66	40%

* Docenten praktijkvakken en docenten avo-vakken is samen meer dan 163. Dat komt omdat docenten soms zowel avo- als praktijkvakken geven.

- In totaal hebben 163 mbo-docenten de vragenlijst ingevuld. Deze respons is ruim voldoende voor het trekken van conclusies.
- Uit het onderzoek komen geen duidelijke verschillen naar voren tussen avo- en praktijkdocenten. Uitsplitsen van beide groepen wordt in dit rapport daarom niet gedaan. Waar relevant zal BOP verschillen tussen beide groepen docenten in de conclusies meenemen.

Respons per school

School	Respons	
	n	%
Helicon Opleidingen (locaties: Apeldoorn, Boxtel, Nijmegen, Den Bosch, Velp, Helmond, Deurne, Eindhoven)	52	32%
AOC Oost (locaties: Doetinchem, Enschede, Almelo, Twello)	40	25%
Groenhorst College (locaties: Nijkerk, Almere, Velp, Arnhem, Barneveld)	26	16%
AOC Terra (locaties: Groningen, Assen, Meppel, Emmen)	12	7%
Prinsentuin College (locatie: Breda)	10	6%
Citaverde College (locaties: Horst, Roermond)	4	2%
Lentiz (locaties: Maasland, Naaldwijk)	4	2%
Edudelta College (locaties: Goes, Barendrecht, Middelharnis)	4	2%
Clusius College (locatie: Alkmaar)	3	2%
Wellantcollege (locaties: Dordrecht, Aalsmeer)	3	2%
AOC De Groene Welle (locaties: Zwolle, Hardenberg)	3	2%
Nordwin College (locatie: Leeuwarden)	1	1%
onbekend	1	1%

- Van bijna alle AOC's hebben docenten de vragenlijst ingevuld. Alleen Landstede ontbreekt.
- De meeste respons komt van Helicon (32%), AOC Oost (25%) en Groenhorst College (16%). Van deze AOC's hebben docenten van meerdere locaties meegedaan.

Lijst met (telefonische) interviews

Docent school	Vakken
AOC Oost, Almelo	voedingsmiddelentechnologie
AOC Oost, Almelo	bloem, plantenkennis
AOC Oost, Doetinchem	paraveterinair
AOC Oost, Enschede	economische en managementvakken
AOC Oost, Enschede	dierversorgung, biologie
AOC Oost, Enschede	Engels
AOC Terra, Assen	dierversorgung, paardenhouderij
AOC Terra, Emmen	Nederlands, Engels, Duits
Citaverde College, Horst	plantenteelt
Edudelta College, Middelharnis	dier, ondernemerschap/economie
Groenhorst College, Arnhem/Velp	Engels
Groenhorst College, Barneveld	gezondheidsleer (lab/röntgen/medicijnleer/anatomie)
Groenhorst College, Barneveld	economie
Groenhorst College, Barneveld	paraveterinair dierenartsassistent
Groenhorst College, Barneveld	dierkunde, economie
Helicon, Boxtel	plantenteelt, agrotechniek, gewasbescherming
Helicon, Boxtel	techniek, loonwerk
Helicon, Den Bosch	milieu, ruimte, toegepaste biologie
Helicon, Den Bosch	veehouderij
Helicon, Den Bosch	natuur, gezondheid, voeding, duurzaamheid
Helicon, Velp	beplantingsleer, ecologisch beheer, bestekken, groenbeleid- en beheer
Lentiz MBO Greenport, Naaldwijk	rekenen, bemesting, tuinbouwtechniek, energiemangement
Wellantcollege, Dordrecht	dierversorgung, zorg & leefomgeving, paardenhouderij

- BOP interviewde in totaal 23 docenten telefonisch. BOP heeft zoveel mogelijk rekening gehouden met spreiding over verschillende scholen en vakken (avo- en praktijkvakken).

Hoofdstuk 1: Belangrijkste conclusies

Docenten willen meer tijd om actualiteit in lesstof te verwerken

Mbo-docenten willen vooral meer tijd kunnen besteden aan evalueren en herzien, voorbereiding van lesmateriaal en blijven bij de ontwikkelingen in het vakgebied. Uit de interviews blijkt dat docenten dat vooral willen om in hun lessenaanbod in te kunnen spelen op actuele ontwikkelingen. Alleen door up to date te blijven kan het onderwijs aansluiten bij het bedrijfsleven, zeggen de docenten.

Aansluiting met bedrijfsleven onvoldoende

Docenten vinden dat het mbo-onderwijs te weinig aansluit bij het bedrijfsleven. Zij zien het als een belangrijke taak van het Ontwikkelcentrum om bedrijfsleven en onderwijs dichter naar elkaar toe te brengen. Het Ontwikkelcentrum heeft een signaalfunctie als het gaat om het bijhouden van ontwikkelingen in het bedrijfsleven en een ontwikkelfunctie als het gaat om het verwerken van de actualiteit in het lesmateriaal.

Steeds meer jonge docenten in het mbo

De docenten geven aan dat steeds meer mbo-docenten erg jong zijn. Deze docenten komen vaak rechtstreeks van de opleiding en missen daardoor praktijkervaring. Ook hebben deze jonge docenten geen band met het bedrijfsleven. Oudere docenten komen vaak zelf uit het bedrijfsleven, waardoor de band met hun branche blijft bestaan.

Veel regionale samenwerkingsvormen

Docenten werken vooral samen met bedrijven in het kader van stages of andere vormen van praktijkleren, en in de vorm van excursies en gastlessen door bedrijven. Naast deze vormen van samenwerking zitten onderwijs en bedrijfsleven samen in allerlei vormen van overleg, vaak gericht op het uitwisselen van kennis.

Band met regionale bedrijfsleven vaak persoonsgebonden

Docenten geven aan dat het belangrijk is een band op te bouwen met het regionale bedrijfsleven. Uit het onderzoek blijkt dat deze vertrouwensband in de meeste gevallen staat of valt met bepaalde personen en minder met de school of afdeling in het algemeen. Dat maakt de samenwerking kwetsbaar. Die kwetsbaarheid wordt nog versterkt door de toename van jonge docenten in het mbo. Deze docenten hebben vaak geen band met het bedrijfsleven.

Mbo-docenten hebben behoefte aan kennisdeling

Mbo-docenten hebben behoefte aan kennisdeling. Zij willen graag materiaal delen. Dat kan digitaal. Maar de docenten willen ook graag bij elkaar komen op (landelijke of regionale) bijeenkomsten om ervaringen, kennis en materialen uit te wisselen.

Hoofdstuk 2: Docenttaken

Verdeling uren per week over docenttaken (n=110)

Taak	Uren per week	
Lesgeven (klassikaal, individueel)	14,6	38,1%
Lessen voorbereiden (colleges, demonstraties, practica, werkgroepen etcetera)	3,6	9,3%
Vorbereiden lesmateriaal en lesprogramma's (syllabi, opdrachten, handouts, examens)	3,5	9,1%
Nakijken en beoordelen van werk van studenten (opdrachten, verslagen, toetsen, examens)	3,0	7,8%
Werkoverleg en andere vergaderingen (ook mbt verschillende taken in de schoolorganisatie)	2,6	6,7%
(Individuele) begeleiding van studenten	2,2	5,7%
Op de hoogte blijven van ontwikkelingen in vakgebied (literatuur, bijscholing, conferenties)	2,1	5,5%
Evaluëren en herzien (ontwikkelen) van curricula, lesinhoud, -materiaal, -methode	1,9	5,0%
Begeleiding van studenten bij werkplekieren, trainingen en stages	1,9	5,0%
Stageplaatsen regelen (gesprekken met bedrijven, coördinatie etcetera)	1,6	4,2%
Verslag uitbrengen van prestaties en gedrag van studenten	1,3	3,4%
	38,3	

- Uit de interviews kwam naar voren dat de docenten het lastig vinden om de uren over de verschillende taken te verdelen. Dat heeft een aantal oorzaken. Veel klussen doen zich gedurende de week ad hoc voor, het aantal lessen verandert gedurende het jaar, en de uren per taak zijn niet evenredig over het jaar verdeeld. De docenten hebben zo goed mogelijk een gemiddeld aantal uren per taak per week aangegeven. Dit onderzoek geeft een goed beeld van de taken waar docenten in het mbo gemiddeld veel en weinig tijd aan kwijt zijn.
- Mbo-docenten zijn in een week de meeste uren kwijt aan lesgeven (38,1%). Ook aan lessen voorbereiden (9,3%), voorbereiden van lesmateriaal en lesprogramma's (9,1%), nakijken en beoordelen (7,8%), en werkoverleg/vergaderingen (6,7%) besteden docenten in het mbo veel uren.
- De minste uren besteden mbo-docenten aan het regelen van stageplaatsen (4,2%), en verslag uitbrengen van prestaties en gedrag van studenten (3,4%)

Waar zouden docenten meer uren aan willen besteden? (n=110)

Taak	
Evaluëren en herzien (ontwikkelen) van curricula, lesinhoud, -materiaal, -methode	19,6%
Vorbereiden lesmateriaal en lesprogramma's	17,3%
Op de hoogte blijven van ontwikkelingen in het vakgebied	16,4%
Lessen voorbereiden	14,0%
(Individuele) begeleiding van studenten	9,8%
Begeleiding van studenten bij werkplekleren, trainingen en stages	9,8%
Aan geen enkele taak	3,7%
Lesgeven	3,3%
Stageplaatsen regelen	1,9%
Verslag uitbrengen van prestaties en gedrag van studenten	1,9%
Nakijken en beoordelen van werk van studenten	1,4%
Werkoverleg en andere vergaderingen	0,9%

- Docenten in het mbo willen vooral meer uren besteden aan evalueren en herzien van materiaal (19,6%), voorbereiden van lesmateriaal en lesprogramma's (17,3%), op de hoogte blijven van ontwikkelingen in het vakgebied (16,4%), en lessen voorbereiden (14%). Ook aan begeleiding van studenten in het algemeen en in het bijzonder bij stages en werkplekleren willen de docenten meer tijd kunnen besteden.

Docenten willen meer tijd om actualiteit in lesstof te verwerken

De mbo-docenten willen vooral meer tijd kunnen besteden aan evalueren en herzien, voorbereiding van lesmateriaal en bijblijven bij de ontwikkelingen in het vakgebied. Uit de interviews blijkt dat docenten dat vooral willen om in hun lessenaanbod in te kunnen spelen op actuele ontwikkelingen. Alleen door up to date te blijven kan het onderwijs aansluiten bij het bedrijfsleven, zeggen de docenten. Een docent plantenteelt: "Aan het bijhouden van vakliteratuur kom je eigenlijk niet toe. Dat zou wel moeten om nieuwe ontwikkelingen in de klas te kunnen bespreken en de actualiteit in je lesstof te kunnen verwerken. Die nieuwe ontwikkelingen zien de leerlingen namelijk wel op hun stageplek. Het onderwijs blijft op deze manier achterlopen bij de ontwikkelingen in het bedrijfsleven." Andere docenten beamen dit. "Vroeger ging ik nog wel naar symposia om bij te blijven, maar dat schiet er nu bij in. Het is voor mbo-docenten niet meer vanzelfsprekend om dat te doen, want lessen mogen niet uitvallen", vertelt een docent natuur, gezondheid en voeding. Een docent agrotechniek ziet dat de ontwikkelingen in het loonwerk erg hard gaan. "Ik kan dat in mijn lessen eigenlijk niet bijbenen. Moderne tractoren hebben bijvoorbeeld een boordcomputer. Onze leerlingen moeten daarmee leren werken, om tijdens de stage, maar ook straks als loonwerker, te kunnen werken met die machines. Daarvoor zou ik met materiaal willen werken dat zo'n boordcomputer visualiseert. Soms zie ik dat weleens in vakliteratuur, maar het ontbreekt me aan tijd

om dat te bewerken zodat het geschikt is voor mijn lessen. Zo missen we een goede aansluiting met het bedrijfsleven, terwijl dat juist essentieel is.”

Aansluiting met bedrijfsleven onvoldoende

In het algemeen vinden de docenten dat het mbo-onderwijs te weinig aansluit bij het bedrijfsleven. Een docent van economische en managementvakken: “We doen al jaren pogingen om aan te sluiten bij het bedrijfsleven, maar het onderwijs is te stroperig, te traag. We lopen achter de feiten aan.” Deze docent ziet een rol voor het Ontwikkelcentrum om de aansluiting te verbeteren. “Het Ontwikkelcentrum is slagvaardiger en flexibeler dan het onderwijs. Zij zouden als tussenpersoon moeten optreden. Zij moeten achterhalen wat er speelt in het bedrijfsleven en ervoor zorgen dat dat in het onderwijs terecht komt, bijvoorbeeld door de actualiteit in het materiaal te verwerken.” Andere docenten zien ook een dergelijke signaalfunctie als een belangrijke taak voor het Ontwikkelcentrum. Een docent voedingsmiddelentechnologie: “Er zou veel meer uitwisseling moeten plaatsvinden tussen docenten die BBL verzorgen in het bedrijfsleven en docenten van de dagschool. Op die manier kan de dagschool beter gaan aansluiten bij het bedrijfsleven. De BBL-docenten zitten immers veel dichterbij de praktijk. Het Ontwikkelcentrum kan die uitwisseling coördineren. Zij zijn de spil, de organisator en de ontwikkelaar.” “Het Ontwikkelcentrum zou een club moeten hebben die aangeeft wat belangrijke ontwikkelingen zijn in het bedrijfsleven”, zegt een docent agrotechniek. “Daar kan het Ontwikkelcentrum dan op inspelen in het materiaal. Op dit moment is de terugdringing van CO₂-uitstoot in loonbedrijven bijvoorbeeld actueel. Dat moet zo snel mogelijk in het onderwijsaanbod worden meegenomen.”

Toeziën op aansluiting met bedrijfsleven van extra belang door verjonging mbo-docenten

De docenten geven aan dat steeds meer mbo-docenten erg jong zijn. “Dat komt door de bezuinigingen in het onderwijs”, vertelt een docent natuur, gezondheid en voeding. “Jonge docenten die net van de opleiding komen zijn een stuk goedkoper dan mensen die vanuit het bedrijfsleven instromen. Maar daardoor mis je wel steeds meer de aansluiting met het bedrijfsleven. In de meeste studies die de docenten hebben gedaan is onvoldoende aansluiting bij de beroepspraktijk. Jonge docenten zijn vaak heel goed met didactiek, maar hebben onvoldoende vakkennis.” Een docent beplantingsleer signaleert hetzelfde: “Ik zie steeds minder docenten uit het bedrijfsleven. Jonge docenten missen de werkervaring die deze docenten wel hebben. Dan loop je tegen praktische zaken aan. Jonge docenten weten vaak niet hoe een machine werkt, laat staan dat ze dat kunnen overbrengen aan leerlingen.” Deze docent zou het een goed idee vinden als docentenstages vooral voor jonge docenten bedoeld zouden zijn. “Nu zie je vaak dat docentenstages worden aangeboden aan de oudere garde, omdat die bij moeten blijven bij de actuele ontwikkelingen in het bedrijfsleven. Maar jonge docenten hebben sowieso geen ervaringen in het werkveld.”

Hoofdstuk 3: Regionale samenwerking

Op welke manieren werkt uw school samen met bedrijven in de regio? (n=104)

Top 5

BPV/praktijkleren/stage
 gastlessen bedrijfsleven/gastdocenten bedrijfsleven
 excursie/rondleiding bij bedrijf
 examinering door bedrijfsleven/PvB door of met bedrijfsleven
 regioleren (studenten voeren opdrachten van bedrijven uit)

Vormt het werken aan regionale samenwerking een wezenlijk onderdeel van uw takenpakket? (n=108)

Ja	Nee
56,5%	43,5%

- Ruim de helft (57%) van de docenten geeft aan dat regionale samenwerking een wezenlijk onderdeel vormt van het takenpakket. Onder de docenten voor wie dat niet geldt zijn veel avo-docenten.
- In de toelichting geven de docenten aan: als stagecoördinator, als vakdocent, als BPV-begeleider, als projectleider, lid van projectgroep die werkt aan samenwerking met bedrijfsleven, als stagebegeleider, afstemmen van onderwijsprogramma's met bedrijfsleven.

Veel variatie in samenwerkingsvormen met bedrijfsleven

Uit het onderzoek komt naar voren dat mbo-docenten, naast de top 5 die hierboven staat beschreven, op uiteenlopende manieren samenwerken met bedrijven/organisaties in de regio. Een paar voorbeelden:

- Docent agrotechniek: regionale bijeenkomsten in de school (via Cumela Nederland, brancheorganisatie voor ondernemers in groen, grond en infra). Bijeenkomsten waarin bedrijven en docenten samenwerken. Het bedrijfsleven ondersteunt de docenten op inhoud. Actueel thema is bijvoorbeeld de CO2-ladder in het loonbedrijf (loonbedrijven moeten hun CO2-uitstoot terugdringen). Loonbedrijven helpen de docenten om dit actuele thema te verwerken in hun lessen.
- Docent voedingsmiddelentechnologie: project Innofood. Innofood is een overkoepelende organisatie van voedingsmiddelenbedrijven in Oost-Nederland. De school sluit regelmatig bij bijeenkomsten aan om de aansluiting tussen bedrijfsleven en onderwijs te waarborgen.

- Docent dier: VTC (Vaktechnische Commissie). Bij de VTC worden een aantal bedrijven door de school uitgenodigd om mee te praten over de nieuwe kwalificatiedossiers. Het gaat dan met name om het maken van geschikte opdrachten voor leerlingen.
- Docent bloem: studieclub in school. In deze studieclub, die 25 jaar geleden is opgericht, zitten bloemisten die brainstormen/sparren over bepaalde thema's. Zo vindt er "kruisbestuiving" plaats tussen bedrijfsleven en onderwijs. De lijnen zijn kort, ook als het gaat om stages en dergelijke.
- Docent paraveterinair dierenartsassistent: denktank met bedrijven. Het betreft een denktank met een aantal bedrijven en de school. Doel is vooral het kweken van meer begrip tussen bedrijfsleven en onderwijs. Insteek is het geven van een beter beeld van wat studenten tijdens hun opleiding moeten leren, zodat de bedrijven daar in de stagebegeleiding op in kunnen spelen.
- Docent plantenteelt: klankbordgroep bedrijven. In deze klankbordgroep zitten ongeveer tien bedrijven die driemaal per jaar samenkomen met het onderwijs om lesmateriaal te bekijken. De school kiest een bepaald thema per bijeenkomst (praktische insteek).
- Docent natuur/gezondheid/voeding: kenniskringen. Deze kenniskringen zijn Helicon-breed opgezet en zijn geïnitieerd door het College van Bestuur. In de kenniskringen praten docenten van verschillende vestigingen met elkaar over een bepaald thema, meestal met een gastspreker uit het bedrijfsleven.
- Docent beplantingsleer: Groenstudieclub (www.groenstudieclub.nl). In de Groenstudieclub zitten professionele groenvoorzieners (regio Arnhem en Midden Brabant). Ook docenten zitten in deze club. Vier keer per jaar komen de leden bij elkaar om te praten over een vooraf bepaald thema (bijvoorbeeld boomziektes). Naast inhoudelijke kennis opdoen is de avond ook bedoeld om te netwerken. Docenten gebruiken de avonden bijvoorbeeld om stageplaatsen te regelen.

Band met bedrijfsleven opbouwen belangrijk

Veel docenten geven aan dat een goede band opbouwen met het bedrijfsleven in de regio van essentieel belang is. Genoemde initiatieven zijn ook deels daarvoor bedoeld. Door bedrijven regelmatig in de school te halen worden de contacten aangehaald. Uit het onderzoek blijkt wel dat deze vertrouwensband in de meeste gevallen staat of valt met bepaalde personen en minder met de school of afdeling in het algemeen. Dat maakt de samenwerking kwetsbaar. Die kwetsbaarheid wordt nog versterkt door de toename van jonge docenten in het mbo. Deze docenten hebben vaak geen band met het bedrijfsleven (de oudere garde is in veel gevallen zelf afkomstig uit het bedrijfsleven).

Meer weten over dit onderzoek, neem dan contact met ons op via 0318 – 642992 of via info@ontwikkelcentrum.nl.